

STORTINGET

Innst. 260 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:102 S (2021–2022)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Rauand Ismail om å hente hjem norske barn og kvinner fra interneringsleirer i Syria

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de norske barna og kvinnene som oppholder seg i interneringsleirer i Syria, kan komme til Norge raskest mulig. De som har bedt om hjelp til å komme tilbake til Norge, skal få bistand til dette.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kamzy Gunaratnam, Odd Harald Hovland og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Ivar B. Prestbakmo og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Emma Georgina Lind, viser til at representantfor-

slag om å hente hjem norske barn og kvinner fra interneringsleirer i Syria behandles i denne innstillingen. Komiteen viser også til brev fra Utenriksdepartementet av 16. mars 2022 med statsrådets vurdering av forslaget. Brevet er vedlagt innstillingen.

Komiteen viser til at fire barn med norsk statsborgerskap og deres mødre holdes i leirer i Syria, herunder leiren al-Roj. Komiteen merker seg at forslagsstillerne mener det er en rekke hensyn som taler for å hente barna til Norge, sammen med sine mødre. Det viktigste er hensynet til barnas beste. Barnekonvensjonen slår fast at barn har et særlig behov for beskyttelse. Forslagsstillerne peker på at norske barn har rett på beskyttelse, også når de befinner seg i utlandet. Etter forslagsstillerne mening har de rett på slik beskyttelse uansett hva foreldrene deres har gjort.

Komiteen viser til at statsråden i sin uttalelse vurderer at den humanitære og sikkerhetsmessige situasjonen i leirene er svært alvorlig, at barn som vokser opp der, er utsatt for radikaliserings, og at videre opphold i leirene er skadelig. Statsråden peker på at det ikke foreligger en folkerettslig plikt til å aktivt repatriere kvinner og barn fra Syria. At staten har jurisdiksjon, er en nødvendig forutsetning for at barnekonvensjonen skal komme til anvendelse, og for at staten har et ansvar etter den. Barn av norske borgere i leirer i Syria befinner seg ikke innenfor norsk jurisdiksjon. Denne situasjonen må derfor, etter statsrådets mening, løses på annet grunnlag enn statenes folkerettslige forpliktelser.

Komiteen viser til at forslagsstillerne peker på at barnas mødre i Norge er siktet for deltakelse i terrororganisasjonen IS. Forslagsstillerne mener det er riktig at alle kvinnene hentes til Norge slik at landet selv kan ta ansvar for å rettsforfølge egne borgere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, viser til utenriksministeren sitt svarbrev til komiteen, der det redegjøres for forutsetninger for at barnekonvensjonen skal komme til anvendelse. Flertallet er enig i at situasjonen må løses på annet grunnlag enn statenes folkerettslige forpliktelser.

Flertallet viser videre til statsrådets svar om mulighetene til å be om og å ta imot tilbud om konsulær bistand. Flertallet viser også til at statsråden mener det vil være uheldig dersom Stortinget skulle fatte vedtak om hvordan én eller flere eventuelle konsulære enkeltsaker skal håndteres. Dersom det skulle bli aktuelt å bistå noen av de norske borgerne som befinner seg i Syria med å reise til Norge, vil utenriksministeren av hensyn til sikkerheten til de involverte ikke kommentere dette offentlig. Flertallet stiller seg bak statsrådets vurdering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sitt partis krystallklare standpunkt i dette spørsmålet, om at det ikke under noen omstendighet bør brukes offentlige ressurser på å hente mulige terrorister eller terrormedvirkere til Norge. Disse medlemmer vil understreke støtte til å hente hjem norske barn som befinner seg i de aktuelle leirene, men at det er helt utelukket å skulle bistå voksne kvinner som har tjent IS, med å komme seg til Norge. På denne bakgrunn vil disse medlemmer uttrykke sin motstand mot det foreliggende representantforslaget.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti allerede i april 2019 fremmet et representantforslag om å legge til rette for at alle norske barn av foreldre med IS-tilknytning kan komme til Norge, samt sikre god barnefaglig oppfølging etter hjemkomst til Norge, jf. Innst. 395 S (2018–2019).

Dette medlem mener Norge har et folkerettslig, humanitært og moralsk ansvar for barn av norske borgere som befinner seg i en vanskelig situasjon. Dette medlem understreker at det ikke er akseptabelt å sette som forutsetning at norske foreldre skal oppgi foreldreretten og bli igjen i flyktningleiren for at barn med gjenværende foreldre skal kunne hentes til Norge. Dette er å sette mennesker i en tvangssituasjon det er vanskelig å se at det er lovhjæmmel eller noen nødvendig begrunnelse for. Barns rettigheter skal ikke tilsidesettes for politiske behov for å stenge statsborgere som har begått svært kritikkverdige handlinger, ute av landet. Slik skal ikke moderne rettsstater fungere. Det er domstolene som skal dømme, og Norge har lovverk med straffebestemmelser som omfatter slike situasjoner.

Dette medlem vil på denne bakgrunn støtte representantforslaget, og vil understreke at det haster å hente barna og deres mødre hjem.

Komiteens medlem fra Venstre ønsker å uttrykke sin fulle støtte til forslagsstillerne om å hente hjem norske barn og kvinner fra interneringsleirer i Syria.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at barnekonvensjonen gjelder som norsk lov, og at den har en spesiell status ved at den går foran andre norske lover. Disse medlemmer ønsker å understreke at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som foretas av det offentlige og berører barn. De fire barna det er snakk om i denne saken, har alle norsk statsborgerskap, og norske myndigheter har derfor en plikt til å bistå, herunder med konsulær bistand, for å få barna ut av interneringsleirene og hjem til Norge.

Disse medlemmer viser til at slik barnas situasjon er i interneringsleirene, er det flere menneskerettigheter som ikke ivaretas. For eksempel har barn rett til liv, overlevelse og utvikling etter barnekonvensjonen artikkel 6. Barnas liv, overlevelse og utvikling trues av de humanitære forholdene i leirene, og de kan også trues av kamphandlinger i området. Barn har videre rett til en tilfredsstillende levestandard etter barnekonvensjonen artikkel 27 og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) artikkel 11. Barn har rett til den høyeste oppnåelige helsestandard etter barnekonvensjonen artikkel 24 og ØSK artikkel 12. De har også rett til hvile, lek og å delta i fritidsaktiviteter etter barnekonvensjonen artikkel 31. Etter barnekonvensjonen artikkel 28 har barn rett til utdanning, og etter Grunnloven § 109 har barn rett til å motta grunnleggende opplæring. Dette er rettigheter som ikke ivaretas, eller står i fare for ikke å ivaretas, i interneringsleirene.

Disse medlemmer ønsker å understreke at alle barn har en rett til personlig frihet. Dette kommer både til uttrykk i Grunnloven § 94, barnekonvensjonen artikkel 37 (b), EMK artikkel 5 og SP-konvensjonen artikkel 9. I interneringsleirene er barna berøvet friheten, uten å ha gjort noe galt. Av barnekonvensjonen artikkel 2 følger det at barn ikke skal utsettes for diskriminering basert på foreldrenes status. Barna er internert som følge av mistanker mot foreldrene. Dette er ikke til barnas beste, og det er i alle fall ikke forholdsmessig.

Disse medlemmer viser til at utenriksministeren i sitt svarbrev til justiskomiteen skriver at det ikke foreligger en folkerettslig plikt til å aktivt repatriere kvinner og barn fra Syria. Statsråden begrunner dette med at barn av norske borgere i Syria ikke befinner seg innenfor norsk jurisdiksjon, og at situasjonen derfor må løses på annet grunnlag enn Norges folkerettslige forpliktelser.

Disse medlemmer ønsker å fremholde at medlemsstatenes forpliktelser til å sikre rettighetene etter barnekonvensjonen ikke kan avgrenses til statens territorier. Barnekonvensjonen artikkel 4 inneholder et ek-

straterritorielt element, hvor stater har plikt til å samarbeide internasjonalt for å sikre barns rettigheter.

Disse medlemmer viser til at Barnekomiteen har understreket at det ikke er noe hierarki mellom rettighetene i barnekonvensjonen. Motstrid må derfor søkes løst ved harmonisering. Når barnekonvensjonen artikkel 2 har en jurisdiksjonsbegrensning, og artikkel 4 oppstiller en statlig plikt til å samarbeide internasjonalt for å sikre barns rettigheter, må konvensjonen forstås slik at den i utgangspunktet gjelder innenfor statens jurisdiksjon, men at staten likevel har en ekstraterritoriell forpliktelse til å samarbeide internasjonalt for å fremme barns rettigheter.

Disse medlemmer stiller seg derfor uforstående til det synspunkt at jurisdiksjonsbegrensninger i barnekonvensjonen artikkel 2 skal utgjøre et hinder for at norske myndigheter skal kunne hente hjem norske barn fra interneringsleirer i Syria. Disse medlemmer mener at det er klart at Norge er folkerettslig forpliktet til å hente hjem barna.

Disse medlemmer påpeker at Norge, uavhengig av hva man måtte mene om hvorvidt Norge er folkerettslig forpliktet til å hente hjem barna eller ikke, har full anledning til å hente barna hit også dersom norske myndigheter ikke skulle være rettslig bundet til å gjøre det. Disse medlemmer vil understreke at syriske myndigheter, som uomtvistelig har territoriell jurisdiksjon, har bedt norske myndigheter om å gjøre nettopp det.

Disse medlemmer viser videre til barnekonvensjonen artikkel 9 om barns rett til ikke-atskillelse fra sine foreldre. Av artikkelen fremgår det at staten skal sikre at et barn ikke blir skilt fra sine foreldre mot deres vilje. Disse medlemmer mener derfor at norske myndigheter også skal bistå med å hente barnas mødre, for å hindre at de allerede traumatiserte barna blir utsatt for en ytterligere emosjonell belastning ved å bli atskilt fra sine mødre. Også når det kommer til vurderingen av om norske myndigheter skal bistå med hjemhenting av barnas mødre, er staten folkerettslig forpliktet til å legge betydelig vekt på barnets beste.

Disse medlemmer er også av den formening at det ikke er gunstig at verken barnas mødre eller den fjerde kvinnen som er under etterforskning av PST, blir værende i Syria, med tanke på faren for ytterligere radikalisering. Nasjonale sikkerhetshensyn tilsier at Norge er

best tjent med å hente dem ut fra leirene i Syria, slik at de kan straffeforfølges, følges opp og deradikaliseres her hjemme. Disse medlemmer ønsker å understreke at den største sikkerhetstrusselen mot Norge som disse kvinnene utgjør, er at de forblir i Syria uten at PST kan føre kontroll med hva de gjør og hvem de kommer i kontakt med.

Disse medlemmer viser til at Tyskland nylig hentet hjem 27 barn og deres mødre, og at Danmark og Tyskland i oktober 2021 hentet hjem henholdsvis 23 barn og 8 kvinner og 14 barn og 3 kvinner.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de norske barna og kvinnene som oppholder seg i interneringsleirer i Syria, kan komme til Norge raskest mulig. De som har bedt om hjelp til å komme tilbake til Norge, skal få bistand til dette.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at de norske barna og kvinnene som oppholder seg i interneringsleirer i Syria, kan komme til Norge raskest mulig. De som har bedt om hjelp til å komme tilbake til Norge, skal få bistand til dette.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:102 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Rauand Ismail om å hente hjem norske barn og kvinner fra interneringsleirer i Syria – vedtas ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 26. april 2022

Per-Willy Amundsen

leder

Emma Georgina Lind

ordfører

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Utenriksministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

-

16.03.2022

Dokument 8:102 S (2021-2022) Representantforslag om å hente hjem norske barn og kvinner fra interneringsleirer i Syria, overført fra Justis- og beredskapsdepartementet: Svar på anmodning om uttalelse

Jeg viser til representantforslag om å hente hjem norske kvinner og deres barn fra interneringsleirer i Syria. Justiskomiteen ba 01.03. om en uttalelse fra Justis- og beredskapsdepartementet i forbindelse med behandlingen av forslaget, med frist for tilbakemelding 14.03. Komiteens anmodning ble 15.03 overført til Utenriksdepartementet.

Jeg deler forslagsstillernes bekymring for barn av norske borgere i Syria. Disse barna lever under særdeles vanskelige forhold og er satt i en alvorlig situasjon av sine foreldre.

Det foreligger ikke en folkerettslig plikt til å aktivt repatriere kvinner og barn fra Syria. At staten har jurisdiksjon er en nødvendig forutsetning for at barnekonvensjonen skal komme til anvendelse, og for at staten har et ansvar etter den. Barn av norske borgere i leire i Syria befinner seg ikke innenfor norsk jurisdiksjon. Denne situasjonen må derfor løses på annet grunnlag enn statenes folkerettslige forpliktelser.

Alle norske statsborgere i utlandet kan be om konsulær bistand fra utenriktjenesten. Konsulær bistand gis på individuelt grunnlag og etter individuelle vurderinger i hver enkelt sak. Det er frivillig både å be om, og å ta imot eventuelle tilbud om konsulær bistand. Foreldre med foreldreansvar har rett og plikt til å ta avgjørelser for egne barn.

I likhet med forslagsstillerne, ser jeg at det er en rekke hensyn som taler for å hente hjem barna. Jeg deler forståelsen av at den humanitære og sikkerhetsmessige situasjonen i leirene er svært alvorlig, at barn som vokser opp der er utsatt for

Postadresse:
Postboks 8114 Dep
0032 Oslo, Norge

Kontoradresse:
7. juni plass 1
0251 Oslo

Telefon:
+47 23 95 00 00
Org. nr.:
972 417 920

post@mfa.no

www.regjeringen.no/ud

radikalisering, og at videre opphold i leirene er skadelig. Uten samtykke fra den eller de som har foreldreansvar, kan utenriktjenesten ikke bistå med å reise til Norge.

Det medfører ikke riktighet at alle barnas mødre har bedt norske myndigheter om bistand. Den ene kvinnen som har bedt om konsulær bistand til å reise til Norge, har advokat i Norge. Opplysninger som utenriktjenesten blir kjent med i konsulære saker er underlagt lovpålagt taushetsplikt. En annen kvinne har på et tidspunkt, via en tredjepart uttrykt at hun hadde til hensikt å be om konsulær bistand.

Jeg mener det vil være uheldig dersom Stortinget skulle fatte vedtak om hvordan en eller flere eventuelle konsulære enkeltsaker skal håndteres. Dersom det skulle bli aktuelt å bistå noen av de norske borgerne som befinner seg i Syria med å reise til Norge, vil vi av hensyn til sikkerheten til de involverte, ikke kommentere dette offentlig.

Når det gjelder vurderinger knyttet til forebygging av radikalisering og straffeforfølgning i Norge, hører dette inn under Justis- og beredskapsministerens konstitusjonelle ansvar.

Med hilsen

Anniken Huitfeldt

